

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
2687-17

meddelad i Stockholm den 20 mars 2018

KLAGANDE

AA

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Stockholms dom den 17 maj 2017 i mål nr 1737-17

SAKEN

Rätt att ta del av allmän handling

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen bifaller överklagandet och överlämnar målet till Polismyndigheten för handläggning.

BAKGRUND

Var och en har rätt att hos myndigheter ta del av allmänna handlingar förutsatt att uppgift i handlingarna inte omfattas av sekretess. En handling är allmän om den förvaras hos en myndighet och är att anse som inkommen dit eller upprättad där.

Dok.Id 188703

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls torg 13

Telefon
08-561 676 00

E-post:
hogstaforvaltningsdomstolen@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:30

Med handling avses, förutom konventionella handlingar i t.ex. pappersform, även upptagningar som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas endast med tekniskt hjälpmedel.

Det centrala för en handling är att den har ett betydelseinnehåll som är fixerat på något slags medium. I fråga om upptagningar krävs att det är fråga om en konstellation av sakligt sammanhängande uppgifter. Det är de lagrade uppgifterna (informationsinnehållet) som konstituerar en handling (prop. 1975/76:160 s. 90).

Beslag är ett straffprocessuellt tvångsmedel som innebär att bl.a. polisen under vissa förutsättningar har rätt att beslagta egendom som kan antas ha betydelse i en brottsutredning. Det är vanligt att beslagtagna föremål kopieras och en metod för att säkra information i elektronisk form är s.k. spegelkopiering. Metoden innebär att en identisk, icke förändringsbar, kopia av innehållet på en hårddisk skapas och förs över på ett annat lagringsmedium.

AA begärde hos Polismyndigheten att få ta del av ett antal filer som funnits på hårddiskar som tagits i beslag i ett ärende hos myndigheten. Hårddiskarna hade av domstol förklarats förverkade och därefter förstörts. Spegelkopior som gjorts av filerna fanns emellertid kvar på en server hos myndigheten. Polismyndigheten bedömde att filerna inte utgjorde allmänna handlingar eftersom de härrörde från handlingar som till följd av domstols beslut om förverkande hade förstörts och avslog därför hans begäran.

AA överklagade till kammarrätten som avslog överklagandet. Kammarrätten ansåg att en spegelkopia av information som lagrats på en hårddisk, som till följd av domstols beslut om förverkande har förstörts, inte utgör en allmän handling hos den myndighet där spegelkopian finns. Genom förverkandebeslutet får Polismyndigheten inte längre göra innehållet i spegelkopian tillgängligt och upptagningen är därmed inte att anse som förvarad hos myndigheten.

YRKANDEN M.M.

AA yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen ska förklara att spegelkopiorna är allmänna handlingar och återförvisa ärendet till Polismyndigheten för sekretessprövning av innehållet i kopiorna.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Frågan i målet

Frågan i målet är om en spegelkopia av information som lagrats på en hårddisk som tagits i beslag utgör en allmän handling och om svaret på den frågan påverkas av att hårddisken till följd av domstols beslut om förverkande har förstörts.

Rättslig reglering

Enligt 2 kap. 3 § första stycket tryckfrihetsförordningen förstås med handling framställning i skrift eller bild samt upptagning som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas endast med tekniskt hjälpmedel. Handling är allmän, om den förvaras hos myndighet och enligt 6 eller 7 § är att anse som inkommen till eller upprättad hos myndighet.

En upptagning anses enligt 2 kap. 3 § andra stycket förvarad hos myndighet, om upptagningen är tillgänglig för myndigheten med tekniskt hjälpmedel som myndigheten själv utnyttjar för överföring i sådan form att den kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas.

Enligt 2 kap. 6 § första stycket anses handling inkommen till myndighet, när den har anlänt till myndigheten eller kommit behörig befattningshavare till handa. I fråga om upptagning gäller i stället att den anses inkommen till myndighet när annan har gjort den tillgänglig för myndigheten på sätt som anges i 3 § andra stycket.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

Det är i målet, som redan framgått, fråga om kopior av filer som funnits på hårddiskar som tagits i beslag med stöd av rättegångsbalken och saken gäller om sådana kopior är att betrakta som allmänna handlingar enligt 2 kap. tryckfrihetsförordningen.

Bestämmelserna i tryckfrihetsförordningen, och till den anslutande lagstiftning, har andra och vidare syften än rättegångsbalkens regler om beslag som avser att främja brottsutredningar, att säkerställa en målsägandes rätt till egendom eller att möjliggöra förverkande av egendom på grund av brott. Regleringarna har också olika innehåll, t.ex. vad gäller när och hur en myndighet får eller ska avhända sig en handling eller upptagning som den har i sitt förvar.

Tryckfrihetsförordningen är grundlag och innehåller inte några bestämmelser som föreskriver undantag från regleringen om allmänna handlingars offentlighet såvitt avser handlingar som en myndighet har tagit i beslag (jfr RÅ 1987 not. 150 och RÅ 1990 not. 147). Högsta förvaltningsdomstolen kommer därför i det följande att pröva frågorna i målet uteslutande med utgångspunkt i tryckfrihetsförordningens bestämmelser.

En handling anses inkommen till en myndighet när den har anlänt dit eller kommit en behörig befattningshavare till handa. Konventionella handlingar som inte kräver teknisk utrustning för att kunna läsas eller på annat sätt uppfattas och som tas i beslag får därmed anses inkomna till myndigheten i samma stund som beslaget verkställs och från den tidpunkten får de anses förvarade där.

För upptagningar gäller att de anses inkomna när annan har gjort dem tillgängliga för myndigheten. Vid ett beslag – som är ett straffprocessuellt tvångsmedel och inte förutsätter någon medverkan av ägaren till det som tas i beslag – framstår det som något oegentligt att tala om att annan har gjort den beslagtagna handlingen tillgänglig för myndigheten. Med hänsyn till det offentlighetsintresse som bär upp regleringen av allmänna handlingar och som i de flesta avseenden likställer

framställningar i skrift och upptagningar får uttrycket antas endast vara avsett att markera att det här inte rör sig om hos myndigheten upprättade upptagningar. Samma synsätt bör således tillämpas på upptagningar som på konventionella handlingar. En upptagning på en hårddisk får därmed anses inkommen till myndigheten när beslaget av hårddisken verkställs. Den får också anses förvarad där så snart den är tillgänglig för myndigheten genom att den med tekniskt hjälpmedel kan avläsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas. Den blir då allmän handling.

En kopia av en allmän handling blir även den allmän handling eftersom kopian bara utgör ytterligare ett exemplar av det informationsinnehåll som finns lagrat på den fysiska informationsbäraren, t.ex. ett papper eller en hårddisk.

De nu aktuella filerna får anses ha inkommit till Polismyndigheten när beslaget av hårddiskarna verkställdes. Inget annat har framkommit än att myndigheten kunde ta del av dem med tekniskt hjälpmedel som myndigheten själv utnyttjar. Filerna får därmed även anses ha varit förvarade hos myndigheten och var således allmänna handlingar. De kopior av filerna som myndigheten framställt är likaså allmänna handlingar.

Kopiorna förvaras alltjämt hos myndigheten, trots att hårddiskarna har förstörts till följd av domstols beslut om förverkande. Kopiorna utgör, som redan konstaterats, allmänna handlingar sedan de skapades. Detta förhållande förändras inte av att hårddiskarna inte längre finns i behåll (jfr rättsfallet HFD 2015 ref. 45 där domstolen fann att en s.k. säkerhetskopias status som en icke allmän handling inte förändras redan till följd av att den handling som kopierats har raderats).

Sammanfattningsvis finner Högsta förvaltningsdomstolen att filerna utgör allmänna handlingar och att de således ska utlämnas till AA förutsatt

Mål nr
2687-17

att uppgifter i dem inte omfattas av sekretess. Det bör ankomma på Polismyndigheten att pröva om så är fallet.

I avgörandet har deltagit justitieråden Mats Melin, Kerstin Calissendorff, Margit Knutsson, Kristina Svahn Starrsjö och Helena Rosén Andersson.

Föredragande har varit justitiesekreteraren Sara Asplund.

Polismyndighetens beslut den 15 mars 2017, dnr A121.240/2017